

СТУДЕНТИ МЕДИЧНОГО ВУЗу І СЬОГОДЕННЯ

Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І., Крижановський О.А., Сакевич П.П.,
Панасенко С.І.

Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Студентам, а в недалекому – фахівцям, жити, навчатися і працювати випало у чудовий історичний час. Україна твердо стала на шлях незалежності. Відкрилася необмежена можливість навчатися за інтересом. Свідомість студентів перестала захарашуватися політизованим постулатами, хвалою певного політичного об'єднання, спеціально придуманими гаслами. Зараз творчий злет вищих медичних навчальних закладів України увінчує тісна інтеграція з європейськими. Перехід на Болонську систему навчання знімає границі працевлаштування. Але це лише одна приємна сторона проблеми, що постала перед тими, хто навчається і спрямований у майбутнє. У суспільстві, що без коливань змінило етап свого розвитку, формує нові економічні відносини, створює відповідну їм ідеологічну надбудову, що має обслуговувати ці відносини, можуть траплятися чинники, здатні негативно впливати на свідомість студентів, заважати пошуку знань, гальмувати формування громадянської позиції [1, 7].

Поступальний розвиток суспільства, що змінив свої економічні орієнтири, ніколи не відбувається без протиріч. Це загально визнана істина. Зміна економічного укладу безперечно породжує зміни у психологічній сфері спільноти. Відбувається складний процес переорієнтації, переоцінки цінностей, зміни ідеологічної сфери. Найвпливовіше на свідомість спільноти діє розшарування, поділ суспільства на багатих і бідних. При цьому кількість людей останньої градації зростає стрімкіше попередньої. В історичному масштабі це відоме явище. В економічно розвинутих країнах бідних під свій захист бере держава. Це відбувається і у нашому суспільстві: боротьба з бідністю проголошена головним пріоритетом влади. Потрібен час для здійснення запланованого. А тим часом боротьба за усвідомлення спільнотою майбутнього, боротьба за переконання громадян, за їх «розум», за формування нової якісної суспільної свідомості – найголовніше завдання сьогодення. Бо всяка прогресивна ідея, що оволоділа масами, перетворилася у виразника їх буття – стає рушійною силою суспільства. Складовими її виступають: національна ідея, громадянська свідомість, патріотизм. Завдання державної ваги викладачів, наставників студентів у даний час бачимо у подвоєнні зусиль з метою забезпечення реалізації національної ідеї, прискореного руху до майбутнього, забезпечення добробуту громадян, всебічного розвитку особистості.

Студенти вірять у майбутнє. Глибоко сприймають кожен намір його наближення. У період незакінченого формування національної ідеї така довіра за певних умов може змістити майбутній авангард суспільства на збочену головного напрямку руху. Твердо переконані, що у наш час поруч з студентом має постійно перебувати стурбована постать учителя, викладача, наставника з однією дуже важливою метою: своїм життєвим досвідом, своїм прикладом, своїм словом допомагати становленню особистості майбутнього фахівця. Формувати

у нього прогресивну громадянську позицію, укріплювати національну ідею, направляти у необхідне русло патріотичні поривання і вчинки. Та найголовніше – навчити майбутнього фахівця самостійно мислити [2, 8, 9, 10, 11]. Шукати вірні відповіді на хвилюючі питання, які ставить життя, приймати вірні рішення, використовуючи власний досвід, попередників, світової спільноти [3, 4, 5, 6].

Виступаємо за тісне єднання активних зусиль викладача і студента у питаннях виховання, формування фахівця-патріота, фахівця громадського діяча з активною життєвою позицією. Але ми заперечуємо всяку спробу відокремити виховання від процесу навчання. Вважаємо, що ідея патріотизму у роботі викладача ВУЗу у даний час має бути на рівні його професійної майстерності. Він має кликати до кращого, бути постійно налаштованим до повсякденного спілкування з суб'єктом навчання. Надання цій роботі окресленої форми – окремих виховних годин, за визнанням самих студентів, породжує негативізм, розцінюється як спроба у неприхованій формі нав'язати певні погляди, переконання. Ми за органічне поєднання цих двох важливих психологічних процесів. Практикуємо це щоденно. Цьому сприяє організація навчального процесу. Передбачаємо тривалу працю студента з хворою людиною. Кожен раз, розпочинаючи вивчення нової теми програми, шукаємо можливі причини захворювання, у тому числі визначаємо можливий вплив соціально-економічних чинників на появу недугу. Пошуку досить сприяють благоприємні обставини. У відділеннях обласної клінічної лікарні – базових клініки – перебувають переважно хворі з сільської місцевості – колишні трударі сільськогосподарських об'єднань. Найстаршим з них за 70. У роки своєї найефективнішої працездатності вони у повній мірі відчули на собі вплив надмірних фізичних навантажень, так званої хімізації сільськогосподарського виробництва без достатніх засобів індивідуального захисту, достатнього відпочинку, ненормованого робочого дня, повноцінного харчування і інше. Кожен з них зберіг для розповіді студентам яскраві і притомлені спогади про цей період. Акцентуємо увагу студентів на цьому з добрим наміром: підсилити мотиви навчання, схилити студентів стати співучасниками морально-психологічного стану хворої людини, бачити у кожному пацієнті патріота, фундатора теперішнього буття. Та найголовніше – спонукати боротися за збереження і примноження теперішнього, творцям якого уготовано життям плекати надію на якісну давно і сповна оплачену медичну допомогу. Під час такої розмови не вдається уникнути обпалюючих свідомість питань стосовно стану сучасної медицини. Відповідати радимо без будь-яких відхилень від дійсного.

Студенти – люди кмітливі. Чітко уловлюють фальш і втрачають довіру до співрозмовника. Проголошене і закріплене у Основному законі держави право на безкоштовну медичну допомогу не завжди виконується. На наш погляд, даємо єдину вірну відповідь: для цього є вагомі підстави. Головна з них – економічна неспроможність суспільства у перехідний період утримувати громіздку, великозатратну, не завжди раціонально сплановану і організовану медичну допомогу. Наводимо об'єктивні і суб'єктивні причини такого стану. Проте навіть у важкий економічний період держава повністю утримує численний медичний персонал, медичні заклади, окремі медичні програми. Перспектива за ефектив-

ною організацією медичної допомоги, якістю роботи медичного персоналу, використання резервів підготовки фахівців. Причини однаково повинні розуміти медичні працівники і хворі. Відповідь завжди буде неповною, якщо не буде згадки про вкрай назрілу реорганізацію медицини, про яку мріє і необхідність якої розуміє уся спільнота.

У студентів стараємося закріпити віру у майбутнє, що наступить тільки тоді, коли зросте економічний потенціал держави. Кожен знайде своє місце у сфері виробництва і розпочне нелегку працю, втілюючи у життя національну ідею. До настання цього очікуваного часу невідкладним завданням усіх свідомих громадян і в першу чергу носіїв найгуманнішої професії – лікар – варто вважати забезпечення здоров'я спільноти, піклування про підростаюче покоління, забезпечення розвитку особистості без огляду на особисту моральну комфортність та матеріальну забезпеченість. Наголошуємо, бо переконані, що сьогодні роботу лікаря у поліклініці, в іншому закладі, що забезпечує здоров'я громадян, варто порівнювати з іншою: боротьбою за волю, свободу, національну незалежність. На підкріплення цього наводимо деякі демографічні показники української спільноти. На 1 січня 2007 року в Україні числилося 46465691 особа. На 1 січня 2008 року – 46192300 чоловік. За рік втрачено 253391 особу [9]. Для образного порівняння – це населення середньої потужності обласного центру. Більш вражаючим є показник смертності населення України від усіх причин. Так у 2006 році всього в Україні померло 758092 особи, а у 2007 році – 762877 мешканців – на 4785 осіб більше [11].

Демографічну перспективу всякої нації визначає народжуваність. У 1995 році на 1000 всього населення народилося 9,6, померло – 15,4. У 2006 році – 9,8, померли – 16,2. У 2007 році – 10,2, померло 16,4 особи. Природний приріст видався таким: 1995 р. – (-) 5,8; 2006 р. – (-) 6,4; 2007 р. – (-) 6,2 [9]. Названі цифри особливих коментарів не вимагають. Українська нація поступово вимирає. Необхідні термінові заходи для зміни негативної тенденції. Це доступні дані. Їх наводимо під час роботи зі студентами з метою стимулу мотивів навчання, активного пошуку і засвоєння знань, підсилення патріотичних почуттів, заклику до швидкої реалізації національної ідеї.

Переважає більшість студентів медичних ВУЗів – діти громадян України. Відокремившись від близьких на час навчання, вони продовжують жити інтересами родини, ділять з нею радість і невдачі. Їх жваво цікавлять бодай незначні соціально-економічні події у плані можливого впливу на буття близьких. Це визріле чуття єдиної родини, що свідчить про єднання спрямованої виховної роботи у сім'ї, школі, ВУЗі. Органічне поєднання соціально-економічних інтересів спільноти та її майбутнього авангарду – студентів – відчувається у повній мірі у найвідповідальніший період прийняття доленосних рішень суспільством – виборів різних гілок влади. Зразу ж зауважимо, за традицією, що міцно утримується, ми ніколи не закликаємо студентів, відкрито чи приховано, надати перевагу певній особі, окремому об'єднанню. Теперішні студенти цього і не сприймуть.

Тратимо певні зусилля на відпрацювання студентами вміння самостійно аналізувати. Нагадуємо про існування відкритих законів мислення. Один з них

– аналітичний. Суть його: чим більше складових буде залучено до аналітичної діяльності мозку, тим вірогіднішим видається рішення. Головними складовими стосовно конкретної особи будуть: життєвий досвід, у тому числі господарської діяльності, переконання, програма діяльності і інш. Такі дані оприлюднюються в засобах інформації. Згадане питання постійно знаходиться в арсеналі виховної роботи з однієї важливої причини. У такий період студентам важко знаходити вірне рішення. Засоби масової інформації, у тому числі приватизовані, обрушують на людей потік інформації. розібратися у ній не просто навіть досвідченому. Студентам пропонуємо одне: кожна почута, прочитана інформація повинна ретельно аналізуватися, порівнюватися, зважуватися на можливість реалізації. Усякі пропозиції, програми мають оцінюватися з погляду покращання добробуту людей, зміцнення державності, розвитку нації на основі відкритих наукою законів розвитку суспільства.

Успішно розібратися студентам у сьогоднішньому тимчасовому сплетінні різних поглядів на перспективу прискореного розвитку суспільства допомагають невимушені розмови про такі морально-етичні прояви як патріотизм, національна ідея, громадянська свідомість і інш. Об'ємні вирази – «Вітчизна», «патріот», «патріотизм», звичні для старшого і середнього покоління громадян України, останнім часом рідко зустрічаються навіть на сторінках масових видань. Для цього є вагомі причини, породжені разючими соціально-економічними перемінами у суспільстві. Головна з них: втрачено важливий напрямок роботи патріотичного виховання. Це трапилося не з вини наставників, вихователів, викладачів. Виховувати у стінах аудиторії стало важко. Формувати патріотів вдалося б значно легше, якби сьогодні повнилося лише позитивними зрушеннями у суспільному житті. В кожному суспільстві таке трапляється рідко, бо розвиток відбувається через протиріччя. Вплив сьогодні у такий період на свідомість студентів діє ефективніше найщирішого слова, вдалого прикладу з минулого, теперішнього.

Патріотизм – глибоке усвідомлення, концентрований вихід, прояв у конкретних діях, вчинках, поступках, думках і висловах людей глибокої поваги до країни, свого народу, його історії, теперішнього і майбутнього, забезпечення вільного розвитку особистості. Загальнодержавний патріотизм може існувати опираючись лише на тверде наукове підґрунтя. Сформованими патріотами не народжуються. Патріотизм виховується, формується. Навіть у непростий час суспільство повниться патріотичними вчинками. Свіжі у пам'яті патріотичні вчинки лікарів. Виїжджаючи, виходячи вдень і вночі в осередки спалаху грипу без достатніх запобіжних засобів, лікарі хворіли самі і гинули від цього недугу. Це продовження історичних вчинків медичного персоналу, глибоке розуміння відповідальності за долю нації, відверта боротьба за реалізацію національної ідеї. У розумінні носіїв медичного фаху національна ідея – це здоров'я нації.

Таким чином навчання, формування майбутніх фахівців, становлення їх громадянської свідомості відбуваються у період неоднозначних поглядів на шляхи прискореного розвитку суспільства. Проте сьогодні воно гідне надмірних зусиль кожного. Бо це єдина сходинка до майбутнього.

ВИСНОВКИ

1. В період становлення і зміцнення ринкових відносин у суспільстві можуть з'являтися фактори, події, що тимчасово негативно впливають на формування фахівця. До таких варто віднести неоднозначне розуміння окремими групами спільноти шляхів прискореного розвитку суспільства у реальному часі.
2. Допомогти подолати можливий негативний вплив суспільних явищ на свідомість студентів повинен викладач, наставник, вихователь шляхом навчання законам мислення, на основі наукових закономірностей розвитку суспільства.

РЕФЕРАТ

Україна твердо стала на шлях незалежності. Для студентів відкрилася необмежена можливість навчатися за інтересом. Запровадження Булонської системи навчання розширило кордони працевлаштування. У період становлення і укріплення ринкових відносин у суспільстві можуть з'явитися труднощі, що негативно впливають на формування громадянської позиції майбутніх фахівців, стримувати кроки формування національної ідеї, патріотичного виховання студентів. В такий час поруч з суб'єктом навчання постійно повинен знаходитися вчитель, наставник і своїм словом, прикладом, вмінням науково аналізувати події попереджати хибні вчинки. Виховання має бути тісно пов'язане з процесом навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василюк В.М., Кравчук Н.В., Василюк В.В. Основи клінічного мислення // Медична освіта. - 2004.- № 3-4.- С. 33-36.
2. Гіленко І.О., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І. та співав. Формування суспільної свідомості у студентів медичних Вузів // Медична освіта.- 2006.- № 4.- С. 39-42.
3. Гіленко І.О., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І., Горлачов М.І., Крижановський О.А., Дудченко М.О., Шкурупій О.А., Діхтенко Т.Г., Ходатенко О.Г. Сучасні проблеми навчання // Матеріали навчально-методичної конференції «Організація навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи: досвід і проблеми», Полтава, 2006.- С. 12-15.
4. Гіленко І.О., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І., Крижановський О.А., Горлачов М.І., Сакевич П.П., Дудченко М.О., Шкурупій О.А., Діхтенко Т.Г. Формування суспільної свідомості у студентів медичних Вузів // Медична освіта, 2006.- № 4.- С. 39-43.
5. Гіленко І.О., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І., Крижановський О.А., Горлачов М.І., Сакевич П.П., Дудченко М.О., Шкурупій О.А., Діхтенко Т.Г. Місце виховання та навчання у формуванні суспільної свідомості студентів // Світ медицини та біології, 2007.- № 1.- С. 94-97.
6. Дзяк Г.В., Перцева Т.О., Святенко Т.В. Педагогічні аспекти гуманітарного виховання у вищому навчальному закладі за роки незалежності (досвід Дніпропетровської державної медичної академії) // Медична освіта. - 2004.- № 2.- С. 17-23.

7. Литвинова О.Н., Лісовська Н.О., Андрієвська Т.І. та співав. Методологічні особливості формування гуманітарних поглядів у студентів-медиків // Медична освіта. - 2003.- № 4.- С. 19-21.
8. Пішак В.П., Коломієць М.Ю. Місце і значення медичної психології в оновленому суспільстві України // Медична освіта. - 2004.- № 1.- С. 19-24.
9. Показники здоров'я населення та використання ресурсів охорони здоров'я в Україні за 2006-2007 роки // Київ. - 2008.- 307 с.
- 10.Шейко В.Д., Гіленко І.О., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І., Крижановський О.А., Сакевич П.П. Усвідомлення національної ідеї – стимул прискореного формування професійного мислення // Матеріали навчально-методичної конференції «Клінічне мислення: шляхи формування та вдосконалення».- Полтава, 2009.- Частина 2.- С. 73-75.
- 11.Шейко В.Д., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І., Крижановський О.А., Котлубай В.В. Виховання активної громадської позиції у студентів медичного ВУ-Зу // Вісник проблем біології та медицини, 2009.- Вип.. 2.- С. 15-18.